

Ög. 35 Fornåsa fanns intet tillfälle att använda **d**. Bure, *Sveorum Runæ* s. 254, vill i sin text under teckningen läsa **pāter** med stunget B och binderuna av **er**.

Den stungna runan **g** brukas blott i **ligr**, alltså som tecken för g-ljud, liksom Ög. 35 i **gub**, **gævi**. Som tecken för det frikativa fsv. *gh* användes uti inskriften **h** uti **kiløh**, fsv. *Gillogh*, Lundgren *Personnamn*, liksom i Ög. 35 **rapborh[a]r**. Sin vanliga betydelse **h** har **h**-runan uti **ehr** 'här'. Men dessutom brukas **h** i den för denna inskrift egendomliga betydelsen av medljudande *i* uti **biphum** *biðium*, **s** : **hal** *sial*, **shallum** *sialum*, i vilken betydelse Ög. 35 brukar **i**, **e** uti **sial** (3 gg.), **bipeom**. På **h** i **s[h]allum** saknas ena tvärstrecket, så att teckningen visar **†**, men Bures teckning har *****.

Vilken betydelse **h** har uti **aih** : **nastatum** beror på tolkningen av denna rungrupp, som uppenbarligen utgöres av prep. *ā* och namnet på Broddes gård. J. Bure, *Mon. Sveo-Goth. hactenus exsculpta* nr 47, läser: **i ihikstatum**, i *Sveorum Runæ* s. 254 **u** : **hikstatum**.

Uti Skeppsås sn eller omnejd finnes intet ortnamn, som passar till läsningen i B. 912. Om däremot Bures läsning antages vara tillnärmelsevis riktig, med **ʀ k** för **ʁ m**, överensstämmer därmed ortnamnet Himstad, vilken gård ligger 2,5 km väster om Skeppsås kyrka. Bures läsning är alltså att rätta till **iihimstatum**. Troligen har ristaren även i detta namn låtit de fyra första runorna byta plats två och två såsom i **ehr** för *hær*, så att man skall läsa **i himistatum**, varigenom man får ett ortnamn med mansnamnet isl. *Heimir* som första led, såsom *Hemysbyrghum* SD. II, 116 (1291), Himmelsberga, Torpa sn, Södm.; *Hemestum* SD. III, 593 (1323), Hemmesta, Värmdö sn, Uppl.; SD. IV, 113 (1329; *Hæmistum* 286), Hämsta, Boglösa sn, Uppl.; *Hemisby* SD. ns I, 545 (1406), Hemmingsby, Vifolka hd, Ög.

Uti **allum** synes **a** i B. 912 ha formen **†**, eljes **†**, liksom **n** **†**, **t** **†**.

Uti **kristn[o]m** är uti B. 912 **o** ofullständigt, har utseendet **†**. Bure har **‡**, som dock icke heller kan vara rätt, då **‡** uti **kiløh** betyder **ø**. Emellertid har runan uppenbarligen icke varit **u**, utan **o**, som möjligen haft formen **†** i stället för **†**, vilken form **o** annars har.

Bure läser i *Mon. Sveo-Goth.* **shallum**, vilken läsning ock B. 912 upptagit, men i *Sveor. Runæ* s. 254 **shialum**.

Inskriftens fornsvenska lydelse torde alltså hava varit följande:

Hær liggr Brodde i Hēmisstaðum ok Gillogh. Biðium vāra patr noster þēra siāl til rō ok til nāða ok allum kristnum siālum.

Översättning: Här ligger Brodde i Himstad och Gillög. Bedjom vårt fader vår för deras själ till ro och till hugnad och för alla kristna själar!

40. Vallerstads kyrka, Bobergs hd.

Pl. XIV. Fig. 2.

Litteratur: B. 911; L. 1151; W. 103; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland* 2, s. 143.

B. 911 angiver runstenens plats vara »Sakerstije vägg», Broocman säger: »uti Kyrkporten en Runsten». P. A. Sæve, *ATS*. I, s. 132, fann den icke. C. F. Nordenskjöld

uppger *Östergötl. fornminnesförs. tidskr.* I, s. 81, att den försvann vid kyrkans nybyggnad 1833, och att folk, som varit närvarande vid detta byggnadsarbete, sagt den hava blivit använd som bindesten över södra kyrkodörren, vilken uppgift dock N. finner föga trolig, då teckningen visar den sprucken i tre delar.

Enligt teckningen i B. 911 är runstenens största längd 2,23 m. Ristningen är ställd snett i förhållande till stenens topp, som skjuter upp till vänster om ristningens övre del. Stenens största bredd är 1,27 m. Ristningens höjd är 1,04 m, dess största bredd 80 cm.

B. 911 upptager följande inskrift: Huvudslingan: $\text{hulfi} \times \text{iärpi} \times \text{kuml} \times \text{pusi} \times \text{eftir} \times \text{ia} -$
 $\text{fapur} \cdot \text{brupur} \text{ sin} \times \text{uk} \times \text{iftir}$ Slinga utanpå huvudslingans början: $\text{eskil} \times \text{br} \cdot$

I denna läsning måste **iarpi** vara felaktigt för **karpi** och **br·** utgöra förkortning för **br(upur)**. Då farbroderns namn knappt kan hava utgjort mer än fyra runor, förmodar jag, att det varit **ia(rl)**. Sannolikt är dock **†** felaktigt för **†** i **ia** — och **†** för **↑** uti det andra **iftir**.

Namnet **hulfi** förekommer blott i denna inskrift. Det är troligen att uppfatta som ett kortnamn av fsv. *Holvaster*, *Hulvaster*, se Lundgren, *Personnamn*, liksom *Holmi*, *Hulmi* av *Hol(m)fastr*, *Hul(m)faster*, och alltså att uttalas *Holfi*, *Hulfi*.

Översättning: Holfe (l. Holve) gjorde detta minnesmärke efter Jarl, sin farbroder, och efter Äskil, (sin) broder.

41. Älvestads kyrka, Bobergs hd.

Pl. XIV. Fig. 3 (B. 910).

Litteratur: B. 910, 1142; L. 1149; W. 96; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland* 2, s. 138.

Runstenens plats uppgiver B. 910 och Broocman vara vapenhuset, och denna uppgift bestyrkes av ett meddelande från E. Ihrfors till lektor Klockhoff år 1904, att en trovärdig kyrkvärd upplyst, att den låg som golv i det på kyrkans södra sida för länge sedan bortrivna vapenhuset och lämnades kvarliggande, endast höljd av ett jordlager. År 1907 lät jag eftersöka runstenen framför kyrkans nuvarande ingång; över 20 hål spettades upp men utan framgång.

Enligt B. 910 har runstenen varit 1,35 m lång, 66 cm bred i storändan, 59 cm i lilländan, ovan vilken en rätt stor del av toppen måste vara avslagen. Måhända har ett kors funnits på den bortslagna delen.

Av inskriften är början och slutet i behåll, nämligen enligt B. 910:

kitar : auk : beir : bro — — [p] : hialbi : sialu : hans
5 10 15 20 25 30

R. 9 **b** är med säkerhet fel för **þ**, alltså **þeir** 'de'. Runan före **hialbi** är i B. 910 blott en stav, i B. 1142 står **up** de sista runorna i ordet [**kup**]. Uti **auk** har **a** formen **4**, eljest **†**. I **hans** är **s** vänderuna.